

Pengene eller livet?

Gennem en stor del af det 20. århundrede har vi i Danmark opbygget et velfærdssamfund. Bag denne vellykkede indsats lå politisk magt. Det skiftede i 1980'erne. Siden Ronald Reagan og Margaret Thatcher har vi her i vores del af verden set en forskydning fra politisk magt til økonomisk magt. Økonomisk vækst anses for indiskutabelt nødvendig. Den tiltagende liberalisme har ført til grove nedskæringer i den offentlige sektor. Skat er er slanket, så de end ikke kan inddrive moms korrekt længere. Offentlige virksomheder som Dong, Københavns Lufthavn og Statens Serum Instituts vaccineafdeling er privatiseret. Den økonomiske magtelite har haft succes med at tilegne sig en stigende andel af samfundets aktiver, og uligheden er vokset og vokset. Spørger man den økonomiske elite, er det godt.

Lige nu er vi midt i en coronakrise. Der er sket en forskydning af magten tilbage mod politisk magt. Den økonomiske elite presser på for hurtig genåbning af samfundet, hvilket ville beskytte dens egne interesser. Den har jo også de økonomiske forudsætninger for at beskytte sig selv og sine familier mod coronaen, så statistisk ville den formentlig lide et mindre tab end resten af befolkningen, hvis coronaen blussede op igen. Danmark har heldigvis for tiden en socialdemokratisk regering, som lytter mere til sundhedssektoren end til den økonomiske elite, og det vi mange, der er glade for. Regeringen prioriterer liv over penge. Vi kan ikke undgå dødsfald, men vi kan sikre, at der er kapacitet til at give alle, der har behov, den bedst mulige behandling i sundhedssektoren. Det er det, regeringen gør, og det skal de have tak for. Hvad Lars Løkke mener er fuldstændig ligegyldigt.

Vi var ellers lige gået i gang med at håndtere klimakrisen, da coronaen dukkede op. I takt med den gradvise genåbning af samfundet begynder klimaproblematikken at trække opmærksomhed igen. De økonomiske vismænd har advokeret for en CO₂-skat som det mest effektive tiltag til at styre efterspørgslen og dermed motivere producenterne til at fremstille mindre CO₂-belastende produkter (Information, 19/4-2020). Det lyder som et rigtig godt forslag. Da de økonomiske vismænd må formodes at repræsentere den bedste viden om økonomi her til lands, må vi håbe, at politikerne vil følge rådet – selv om det sikkert er svært at implementere énsidigt i Danmark på grund af international samhandel og hensyn til vores konkurrenceevne.

Nu er økonomi jo ikke alt. I vores komplekse samfund er der masser af forhold, der ikke er økonomiske af natur. Vi har vænnet os til at bruge økonomi som en fællesnævner for ting, der er helt usammenlignelige – tænk bare på et begreb som "oplevelsesøkonomi". Hvis man søger råd om økonomi, er det naturligt at spørge en økonom, men hvis man søger råd om teknik, er det nok ikke en økonom, man skal have fat i. Økonomerne kan gøre meget for vores samfund, og det skal vi være glade for, men de kan ikke gøre alt. Vi har brug for mange andre faggrupper.

En CO₂-skat vil således ikke have den ønskede effekt på transportsektoren. CO₂-belastningen ved fremstilling af en bil er nogenlunde den samme, hvad enten det er en benzin- eller dieselbil, en elbil eller en brintbil. Via energifgifter (som vi kan kalde CO₂-afgifter eller bare afgifter) kan man påvirke omkostningerne ved at køre i en bil, og herved kan vi favorisere el- og brintbiler. Men elbiler i byerne vil kræve et kolossalt stort antal ladestandere, som det er umuligt at skaffe plads til. I byerne er der derfor ingen vej udenom brintbiler. Hvis man vil vide noget om dét, skal man spørge en tekniker, ikke en økonom.

Tilsvarende kan man med CO₂-afgifter motivere beboerne i de mange naturgasfyrede parcelhuse til at udskifte deres naturgasfyr med en varmepumpe. Det lyder også rigtig godt, men det vil belaste elnettet så hårdt, at det skal forstærkes i et uhørt omfang. Når man alligevel skal grave vejene op, kan man lige så godt lægge fjernvarmeledninger ned. Så behøver man kun at forstærke elnettet hen til varmecentralerne, der kan indrettes til at køre på store varmepumper. Igen et eksempel på, at vi ikke automatisk finder de bedste løsninger alene ved økonomiske instrumenter.

Ikke at vi skal lade være at indføre en CO₂-afgift. Det er sikkert det bedste bidrag, den økonomiske ekspertise kan komme med. Lad os endelig gøre det. Men når vi nu genåbner samfundet, bør vi være bevidste om ikke blot at give magten tilbage til den økonomiske elite men fastholde magten på politiske hænder, så vi kan få en grøn genåbning og større økonomisk lighed i samfundet. Det er ikke i det store flertals interesse blot at falde tilbage på situationen før corona. Vi er på vej ind i en ny tid, hvor negativ vækst, der vil bremse overforbruget af Jordens ressourcer, og større lighed bliver de nye succeskriterier. Det bliver måske svært for økonomerne, men det er en nødvendighed for alle os, der vil give en beboelig klode videre til vores børn og børnebørn.